

פרויקט קהילות ומבני ציבור

קורס תכנון משתף

מגישים:

כנרת צח 037722980

מתן סעד 300741642

מוגש לידי:

ד"ר יודן רופא

רני מנדלבאום

תוכן עניינים

3.....	רקע כללי
5.....	מתודולוגיה
7.....	תהליך מיפוי מרכזי הכובד
10.....	ממצאים
10.....	נקודות מרכזיות מראיונות עומק
13.....	ממצאי השאלונים
15.....	דיון ומסקנות
15	מסקנות מתהליך חלוקת השאלונים בשטח / המלצות להמשך עבודה
15	מסקנות מראיונות עומק ושאלונים
16.....	מגבלות וקשיים במחקר
16.....	המלצות להמשך
18.....	סיכום
19	ביבליוגרפיה
19	נספחים

רקע כללי

האם ניתן לתכנן עיר צודקת? ואם כן כיצד?

במסגרת סדנא בהובלתו של פרופ' אורן יפתחאל בשנת 2013, מספר סטודנטים מהמחלקה לגיאוגרפיה באוניברסיטת בן-גוריון הכינו בפעם הראשונה תסקיר השפעה חברתית-תכנונית על העיר באר שבע במטרה להציע פתרונות ברוח העיר הצודקת.

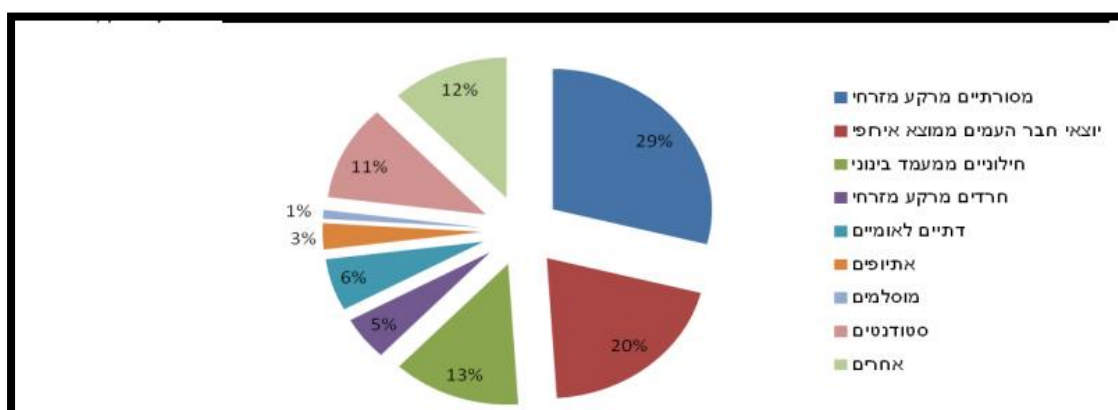
עבודה זו מבוססת על אותו התסקיר אשר מטרתו הייתה להוות דוגמא לתכנון חברתי דמוקרטי בעיר באר שבע ורבות אחרות. אחת המטרות המרכזיות אותן ניסינו אנו ליישם היא הכרה במגוון האוכלוסיות השונות בעיר וצורכיהן השונים, הבדלים בין אוכלוסיות וקהילות שונות (איור 1) וכיצד הדבר בא לידי ביטוי בצרכים מרחביים.

- (א) **הסביבה הבנויה** : ניתוח מצבן הפיזי של השכונות על הסולם בין הזנחה וטיפוח; ניתוח ההשקעה העירונית בשכונות
- (ב) **הגיאוגרפיה החברתית-כלכלית** : ניתוח מאפייני האוכלוסייה והפערים החברתיים בין השכונות.
- (ג) **קהילות הזהות בעיר** : שרטוט מבנה קהילות הזהות בעיר ומידת התאמת התכנון לצרכיהן.
- (ד) **עמדות הציבור ומידת הדמוקרטיה** : ניתוח סקר מקיף בנוגע לשיתוף ועמדות הציבור על תכנון העיר בכלל, ועל התכנית החדשה בפרט.

איור 1: מתוך דו"ח הסדנא במדיניות עירונית, המגמה לתכנון, אונ' בן גוריון

בערים ככלל, קיימות מגוון קבוצות זהות אשר על פי החוקרת סוזן פיינשטיין חשות ניכור מזהות העיר וכי העירייה מתעלמת מצורכיהן ושאיופותיהן, כך גם בבאר שבע. הדבר קיבל אישוש נוסף במסגרת המסקנות שלנו מהתהליך שביצענו, כפי שיוצג בפרק הדיון והמסקנות.

דבר נוסף העולה מדו"ח הסדנא הוא כי באר שבע היא עיר מרובת תרבויות (איור 2) על כן נבחרו ונבחנו קבוצות זהות ורואיינו לעומקו של עניין על ידי משתתפי הסדנא.

איור 2: התפלגות אוכלוסייה העיר ב"ש ע"פ מגזרים תרבותיים ואתניים (דהן, 2001)

מקור: שכבת GIS של עירייה באר שבע

מפת ארץ ישראל המערבית המוצגת מתפרטת על פני 10 מחוזות, המצביעים על מספר היישובים הישראליים הנמצאים בכל אחד מהם. המפת מציג את המרחב הפוליטי והגאוגרפי של השטח, כולל גבולות המדינה ורמת הגולן. הצבעים משקפים את רמת הסיכון או הנוכחות של היישובים: אדום (1-2) מציין רמת סיכון גבוהה או נוכחות ישירה, ירוק (3-4) מציין רמת סיכון בינונית או נוכחות עקיפה, וצהוב (5) מציין רמת סיכון נמוכה או נוכחות מרוחקת.

ראשית, הוגדרה תוכנית פעולה ראשונית לפי שלבים על פי חלוקה לקהילות. לאחר חשיבה מעמיקה בנושא נבחרו הקהילות אותן החלטנו לחקור במסגרת הפרויקט. חלקן של הקהילות הינן בעלות מנהל

4

מתודולוגיה

כאמור, במסגרת הפרויקט בדקנו את צרכיהן של מספר גדול מאוד של קהילות שונות. על מנת לפעול, היה עלינו להחליט על מתודולוגיה המותאמת לכל אחת מהקהילות אותן בחרנו למפות ולאפיין. בכדי לבצע זאת בצענו חלוקה רעיונית של הקהילות לשני סוגים שונים:

1. **קהילות אופקיות** – קהילות בעלות נציג קהילתי מוסכם שיכול לייצג את צרכיהם ורצונותיהם:

א. הקהילה האתיופית

ב. הקהילה החרדית

ג. הקהילה הערבית

ד. הקהילה הדתית-לאומית

ה. קהילת הלהט"ב (אמנם לא קהילה אופקית, אך מחזיקה בנציגים מוסכמים מטעם הקהילה)

2. **קהילות רוחביות** – קהילות בסדר גודל גדול יותר, שאין להן מבנה אופקי, ולכן מיפוי צרכיהן לא יכול להתקיים באמצעות שיח עם נציג אחד ויחיד:

א. קהילת הסטודנטים + קהילת ה-Sink/Dink (Single\Double income, no kids)

ב. קהילת המשפחות הצעירות

ג. קהילת הקשישים

ד. קהילת יוצאי ברית המועצות

ה. קהילת הנשים – לאחר בדיקה מול נעמ"ת עלה כי תחום הנשים בעיר מטופל לראות עיניהם, ועל כן בחרנו שלא להתעמק במיפוי הצרכים והרצונות של קהילה זו.

המסגרת המרחבית שהגדרנו לטובת העבודה הינה השכונות הותיקות בלבד, ללא השכונות החדשות בעיר. קרי שכונות א', ב', ג', ד, ה', ו', ט', ו- י"א. מכאן כי לא ביצענו בדיקות כלשהן בשכונות כגון רמות, נווה זאב, פלח 7 וכו', מתוך ידיעה כי בשכונות אלו המענה הניתן בדמות מבני ציבור לטובת צרכי הקהילה השכונתית הינו משופר ומלא יותר בהשוואה לשכונות הותיקות. כמו כן, בחרנו שלא לבחון את העיר העתיקה, משום שהיא אינה על משקל שכונה רגילה בעיר, כי אם מרכז עיר בתהליך התחדשות, ועל כן צורת ואופן בחינתה שונים מאלו של שאר השכונות בעיר.

באשר למתודולוגיה עצמה, זו התחלקה אף היא על פי מאפייני הקהילה – היררכית או רוחבית. לאחר העמקה בנושא, החלטנו כי בקהילות ההיררכיות נקיים ראיונות עומק חצי-מובנים עם נציגים נבחרים מכל אחת מהקהילות, (נספח 1). מטרת הראיון הייתה להבין את צרכי ורצונות הקהילה, את הרלוונטיות של מבנה בעבור הקהילה, את פריסתה הגיאוגרפית בבאר שבע וכן אי אילו בעיות או הפרדות שיש להקפיד עליהן בין הקהילה לבין קבוצות אחרות הקיימות בעיר.

בהתאם לזאת קיימנו את הראיונות הבאים :

- א. נציג הקהילה הלהט"בית – חבר ועד ה"בית הגאה" – שחר גוריון
- ב. נציג הקהילה הדתית-לאומית – סגן מנהל "בית מוריה" – ציון חדד
- ג. נציגי הקהילה הערבית – פעיל לשעבר בחד"ש בבאר שבע - מרואן מאדי
- ד. נציגת קהילה חרדית – מזכירת 'המתנ"ס החרדי' - לינדה אוזן
- ה. נציגת הקהילה האתיופית – מנהלת המוקד לקהילה האתיופית בשכונה יא' - שושנה סלומון

באשר לקהילות הרוחביות, המתודולוגיה הנבחרת הייתה מורכבת יותר, משום שלא ניתן היה לקבל את תמונת הצרכים והרצונות של קהילות רחבות אלו באמצעות מספר מצומצם של ראיונות עומק. על כן החלטנו על חלוקת שאלונים בקרב מדגם מייצג של חברי הקהילות הללו, בהתאם למרכזי הכובד שלהן (טבלה 1).

קהילה	מתודה
קהילה ערבית	ראשי קהילה
קהילה דתית-לאומית	ראשי קהילה
קהילה להט"בית	ראשי קהילה
קהילת הנשים	ראשי קהילה
קהילה אתיופית	ראשי קהילה
קהילה חרדית	ראשי קהילה
קהילת יוצאי ברה"מ	שאלונים
קהילת סטודנטים+s/dink	שאלונים
משפחות צעירות	שאלונים
קשישים	שאלונים

תצורת העבודה עליה החלטנו החלה במיפוי של מרכזי הכובד של הקהילות הרוחביות על פי השכונות בבאר שבע, בהתבסס על נתונים מהלמ"ס ומעיריית באר שבע. המטרה הייתה להצביע על המוקדים בהם מרבית חברי הקהילה מתגוררים. בהתאם למיפוי מרכזי הכובד, החלטנו על חלוקה של 30 שאלונים פר קהילה, 10 בכל מרכז כובד, אשר יהוו מדגם מייצג של צרכיה ורצונותיה, תוך התייחסות לסוגיית מבנה הציבור והשטחים הפתוחים שהיו רוצים לעצמם, אם בכלל. זאת, בהתבסס על יחס של 1:800, כמדגם מייצג של הקהילה המתושאלת.

טבלה 1: מתודת המיפוי בכל אחת מהקהילות

ניתן לתמצת את התהליך שביצענו באמצעות הפירוט הבא :

1. קהילות היררכיות – בהן יש ראש קהילה

- א. ראיון עומק עם נציג, והבנת מרכז הכובד
- ב. הבנת צרכים והתאמה למבני ציבור

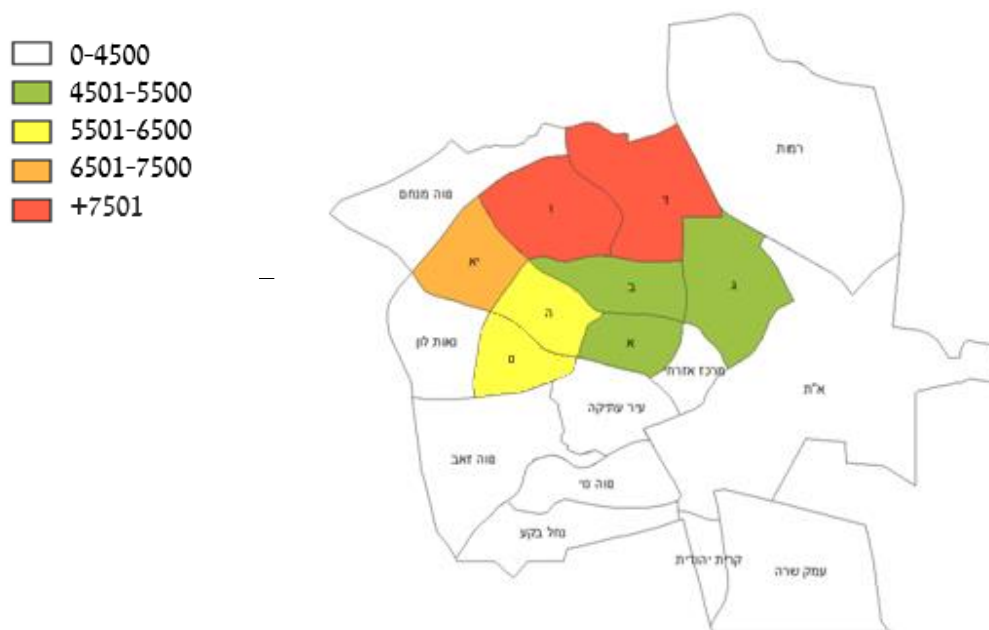
2. קהילות רוחביות –

- א. איתור מרכזי כובד
- ב. ראיון עומק עם נציג + חלוקת שאלונים
- ג. הבנת צרכים והתאמה למבני ציבור

תהליך מיפוי מרכזי הכובד

נפרט עתה אודות תהליך מיפוי מרכזי הכובד בעבור כל אחת מהקהילות הרחוביות איתן בחרנו לעבוד:

1. **קהילת הסטודנטים** – מרבית הסטודנטים מתגוררים בשכונות הסמוכות לאוניברסיטת בן גוריון (שכונות ב', ג', ד'), כאשר זו האחרונה מהווה עבורם את מוקד ההתרחשות. על כן, החלטנו לחלק את השאלונים לקהילה זו בתוך שטחי הקמפוס, מתוך הבנה כי שם מצוי מוקד הפעילות שלהם. חלוקת השאלונים התבצעה ביום רביעי ה- 20.1.16 בשעות הבוקר.
2. **קהילת ה-Sink\Dink** – מתוקף פועלה של "הרשת" – רשת הצעירים העירונית של באר שבע, התקיים מיפוי של אוכלוסיית ה-Sink\Dink, ממנו עלה כי מרביתה של קהילה זו מתגורר בשכונות ב' והעיר העתיקה. שאר חברי קהילה זו פזורים ברחבי העיר, משום שחלקם הגדול מתגורר בבית ההורים שלהם, ולא בריכוזים גיאוגרפיים מוגדרים. על מנת לאפיין את צרכי אוכלוסייה זו השתמשנו במידע שעלה מלמעלה מ-70 ראיונות שהתקיימו במסגרת פועלה של "הרשת", וכן גיבינו את בסיס הידע בחלוקה של מספר שאלונים לצעירים ברחבי העיר.
3. **קהילת המשפחות הצעירות** -

מפה 3: פריסת המשפחות הצעירות בשכונות הותיקות בב"ש

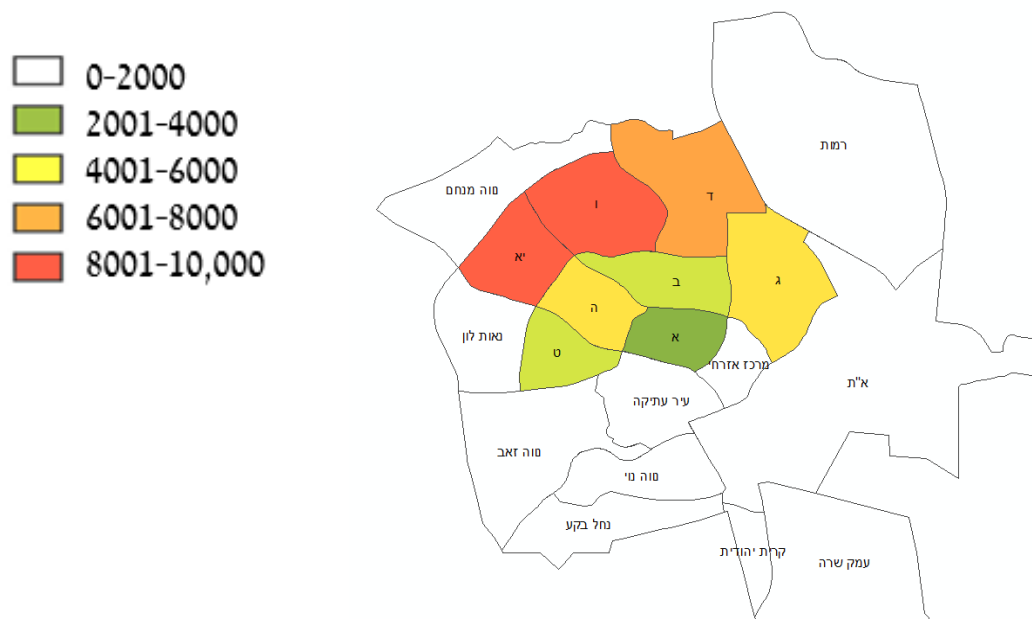
במסגרת הנתונים שהועברו לנו מעיריית באר שבע, קיבלנו בין היתר מיפוי של אוכלוסיות העיר בפיזור שכונתי, על פי חלוקה לגילאים, נכון לשנת 2011 (טבלה 2). בשל סוג הנתונים המצויים בטבלה זו, את מיפוי מרכז הכובד הנ"ל ביצענו על פי כמות ואחוזי הילדים בשכונות, ולא על פי חתך הגיל של ההורים בשכונות. הגדרנו כי טווח הגילאים הרלוונטי של ילדים לטובת הגדרת משפחות צעירות הינו 0-18, ובחרנו לתת דגש גבוה יותר על המספר המוחלט של המשפחות הצעירות, ולא על האחוז שלהם מכלל תושבי השכונה. הסיבה לכך הינה כי אנו סבורים שהפריקט מטרותנו לשדך בין מבנים לבין מרכזי הכובד המשמעותיים ביותר של הקהילות

בהקשר לקהילה זו, בשל הגודל שלא שווה שלהן, אולם בחרנו להתמקד בשכונות בהן הכמות המוחלטת של קשישים היא הגבוהה ביותר, משום שבהן נדרש לספק שירותים ומבני ציבור רלוונטיים רבים יותר לאוכלוסיית הקשישים. בהתאמה לכך חילקנו 10 שאלונים לקהילה זו במספר מוקדים מרכזיים בכל אחת מהשכונות הנ"ל – מרכז גילת (שכונה ד'), קניון אביה (שכונה ו'), קניון שאול המלך (שכונה י"א). חלוקת השאלונים התבצעה בשעות הבוקר במספר ימי חול בתאריכים 1.2 ו- 8.2.

שכונה								
יא	ט	ו	ה	ד	ג	ב	א	קבוצת גיל
4034	2763	5019	3604	5674	2764	2306	1711	60+
21.2%	17.1%	20.7%	23.3%	27.2%	25.3%	25.2%	18.6%	אחוז תושבים +60
19022	16109	24184	15409	20853	10916	9135	9184	סה"כ תושבים

טבלה 3: התפלגות הקשישים בשכונות הותיקות בב"ש

5. קהילת יוצאי ברית המועצות –

מפה 5: פריסת יוצאי ברה"מ בשכונות הותיקות בב"ש

על מנת למפות את מרכזי הכובד של קהילה זו היינו צריכים לבצע חישוב על סמך נתונים מהלמ"ס (נכונים לשנת 2008), משום שלא קיים נתון ישיר על כמות יוצאי ברית המועצות בחלוקה שכונתית. את החישוב ביצענו באופן הבא (טבלה 4):

א. הצלבה בין האזורים הסטטיסטיים של הלמ"ס לבין השכונות בבאר שבע

ב. מציאת כמות ילידי חו"ל (לעומת ילידי ישראל)

- ג. סינון אלו שעברו להתגורר בישראל בין השנים 1990-2001
- ד. הורדת 5% ריזיקה משום שישנם עולים ממקומות נופים שעלו בשנים אלו – לדוגמא, מהקהילה האתיופית עלו לישראל 20,000 בני העדה האתיופית, לעומת כמיליון עולים מברה"מ וכו' (הסוכנות היהודית, 2007)
- ה. הגעה לסכום העולים המשוער מברה"מ על פי מפתח שכונתי

שכונה								יוצאי ברה"מ
יא	ט	ו	ה	ד	ג	ב	א	
9,773	3,830	10,837	6,328	9,633	5,926	3,862	2,740	סה"כ כמות עולים בשכונה
57.90%	40.06%	49.90%	50.35%	52.07%	44.25%	45.50%	31.20%	אחוז עולים בשכונה
6,063	1,373	7,225	2,849	5,411	3,182	1,577	723	כמות עולים בין השנים 1990-2001
62.50%	35.80%	54.51%	43.90%	55.74%	59.25%	37.26%	26.70%	אחוז עולים בין השנים 1990-2001
5680	1286	5830	2668	3093	2981	1477	678	כמות עולים משוערת מברה"מ
33.79%	13.65%	25.80%	21.65%	27.44%	23.81%	19.20%	7.80%	אחוז עולים משוער מברה"מ
16,600	9,500	21,800	12,800	18,700	13,000	9,000	8,800	סה"כ אוכלוסיה בשכונה

טבלה 4: התפלגות יוצאי ברה"מ בשכונות הותיקות בב"ש

ניתן לראות כי בקהילה זו קיימת התאמה כמעט מוחלטת בין הכמות המוחלטת של יוצאי ברה"מ לבין אחוזם מקרב תושבי השכונה. משום שרבים מיוצאי ברית המועצות אינם דוברים עברית ואינם יודעים לענות על שאלונים בעברית בכתב, תרגמנו את השאלונים לרוסית וניסינו לבצע חלוקה שלהם במרכז גילת ובמרכז אורן (שכונה ד') ב- 28.2 בשעות הבוקר, וכן בתאריך ה-2.3 בשעות אחר הצהריים, ללא הצלחה מרובה.

ממצאים

במסגרת תהליך העבודה הצטבר בידינו מידע רב אודות כלל הקהילות אותן בחרנו למפות ולאפיין. חלק זה של העבודה יחולק על פי שני חלקים מרכזיים:

(1) ריכוז נקודות מרכזיות של המידע שעלה מראיונות העומק.

(2) הצגת הממצאים שעלו במסגרת השאלונים שחולקו במרכזי הכובד.

נקודות מרכזיות מראיונות העומק

קהילת להט"ב

- **מספר חברים**: כ-700 נפש.
- **הובלה**: ועד עמותת ה'בית הגאה בבאר שבע'.
- **פיזור גיאוגרפי בעיר**: מפוזרים בכל העיר, ללא מוקד מובהק.
- **מבני ציבור לטובת הקהילה**: חסר בהחלט מבנה שכזה – גם ברמה ההכרתית וגם ברמה הכלכלית (כרגע משלמים דמי שכירות בעצמם). מעוניינים במבנה לטובת פעילויות של

הקהילה עצמה בלבד, במקום מרכזי, עם חצר/גינה, עדיפות לאזורים עם נגישות לתחבורה ציבורית ולנכים, ושלא יהיה מקום צדדי ונסתר.

- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה:** אין צורך.
- **הערות נוספות:** בעייתיות במיקומים הסמוכים לקהילה הדתית לאומית, הקהילה החרדית ולעולים ותיקים מברה"מ.

קהילה ערבית

- **מספר חברים:** כ- 3,500 נפש.
- **הובלה:** קהילת הגר לדו-קיום יהודי-ערבי, פעילים פוליטיים-מפלגתיים בחד"ש ברמה העירונית.
- **פיזור גיאוגרפי בעיר:** אין שכונות ספציפיות בהן מתגוררת האוכלוסייה הערבית. מרביתה פזורה ברחבי העיר. בשכונה ג' ישנו ריכוז גבוה של משת"פים, המתגוררים במספר רחובות מצומצמים.
- **מבני ציבור לטובת הקהילה:** לא קיימים מבני ציבור כאלו ובהחלט חסרים. הן מבנה ציבור שישמש לטובת האוכלוסייה הערבית בלבד, והן מבנה ציבור יהודי-ערבי משותף שישמש לפעילויות סביב נושאים של דו-קיום בעברית וערבית יחדיו. הצורך המרכזי הוא מקום עם נוכחות גבוהה לשפה הערבית שיהווה מוקד תרבותי הן לילדים והן למבוגרים.
- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה:** אין צורך.

קהילה חרדית

- **מספר חברים:** כ- 8,000 נפש
- **הובלה:** אגף תרבות תורנית בכיוונים, וכן מוקד במתנ"ס החרדי.
- **פיזור גיאוגרפי בעיר:** מרביתה הגדול של האוכלוסייה החרדית בעיר מתגוררת בשכונה ו' החדשה.
- **מבני ציבור לטובת הקהילה:** חסרים מספר מבנים: (1) בית כנסת מעורב של הציונות הדתית ושל החרדים, (2) מעון יום לתינוקות/פעוטות, (3) גני ילדים, (4) בית ספר יסודי לבנים, (5) מועדון לבני נוער, (6) הרחבת המתנ"ס לטובת חדרים נוספים של חוגים, חדר מחול, אודיטוריום / אולם (ההרחבה כבר מתוכננת לביצוע).
- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה:** כרגע חסרים, אולם יש פארק סמוך למתנ"ס המצוי בהקמה.

קהילה דתית לאומית

- **מספר חברים :** כ-15,000 נפש
- **הובלה :** עמותת בית מוריה 1993, פועלת כבר 20 שנה בשיתוף פעולה עם ראשי ערים.
- **פיזור גיאוגרפי בעיר :** ה', יא', נווה זאב, א', ד' .
- **מבני ציבור לטובת הקהילה :** ישנו מתנ"ס קהילתי בשכונה ד' אך זה לא מספיק. דרושים מוקדים נוספים בייחוד למען צעירים וקשישים. חסרים מבנים לטובת הנוער (הם פועלים כרגע אחה"צ בשכונה יא' באופן זמני) המתגורר בשכונות: ה', ט', נווה זאב, נחל עשן. בעיקר מרוכז בשכונה ה'. ומבנים לטובת הקשישים: נכון לעכשיו הם מתגוררים בעיקר בשכונה ג' ושם יש מועדון אך הרבה פעמים הם נאלצים להגיע במתנ"ס בשכונה ד' (על ידי הסעה) להשתתף בחוגים.
- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה :** קיימת גינה קהילתית בשכונה יא', אין צורך בשטח נוסף.

קהילה אתיופית

- **מספר חברים :** כ-6,000 נפש.
- **הובלה :** עמותת מרכז יעל והמוקד לקהילה האתיופית בשכונה י"א
- **פיזור גיאוגרפי בעיר :** מרבית הקהילה האתיופית מתגוררת בשכונה י"א. בנוסף ישנם ריכוזים גדולים של הקהילה בשכונות ו' החדשה, ט', ג' ומעט בנווה זאב.
- **מבני ציבור לטובת הקהילה :** הקהילה צריכה מספר מבני ציבור קהילתיים, המצויים חלקם בשלבים שונים של מגעים מול העירייה: (1) הרחבת המוקד לקהילה האתיופית בשכונה י"א לטובת חדרי לימוד לחוגים וקורסים שונים + מפגשים בשבתות, (2) מבנה לאירועים בשכונה ו' החדשה (בתהליכים מול העירייה), (3) מוקד לחוגים ופעילויות בשכונה ט', (4) מוקד לפעילויות של צעירים בשכונה ג' (הביעו רצון להעביר שם חוג לריקוד מסורתי), (5) בית כנסת לקהילה בשכונה ו' החדשה ובשכונה ג' - באשר אליהם העירייה ציינה כי על הקהילה להקים עמותה אשר תגייס כספים להקמתו ותתפעל אותו, אולם שושנה מציינת כי אין לקהילה יכולת ארגונית לטובת פרויקט מסוג זה בשלב הנוכחי והיא חושבת שעל העירייה להעניק לקהילה סיוע על מנת שהדבר יתממש. דגש חשוב: בכדי שיהיה רלוונטי גם למבוגרים יש להוסיף כיתוב באמהרית לצד הכיתוב בעברית.
- חשוב היה לשושנה לציין כי המתנ"סים הקיימים בשכונות ט' ו- יא' אינם רלוונטיים עבור הקהילה האתיופית משום המחירים היקרים של החוגים והסדנאות המועברים במקום . במידה והייתה אפשרות לסבסדם הם היו זוכים לנוכחות גבוהה בהרבה של חברים בקהילה האתיופית.
- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה :** מעוניינים בעיקר בשטחים פתוחים מוניציפאליים ; לא זקוקים לשטחים פתוחים לטובת הקהילה.

- **הערות נוספות:** במידה ויהיה שילוב עם קהילות נוספות, יש לוודא שקיים מכנה תרבותי משותף שלא ייצר בעיות בדינמיקה (דוגמא לבעיות בדינמיקה שציונה היא בין קשישים יוצאי ברה"מ לבין קשישים מהקהילה האתיופית שהפער התרבותי ביניהם גודל ביותר).

קהילת Sink\Dink

- **הובלה:** אין הובלה ברורה. מרכז סטארט-אפ לצעירים מרכז את הצרכים, ו"הרשת" מתחילה לגבש קבוצה מנהיגה של הצעירים בבאר שבע בימים אלו.
- **פיזור גיאוגרפי בעיר:** שני המוקדים המרחביים של האוכלוסייה הזו מצויים בשכונה ב' ובעיר העתיקה, ובמקביל רבים מהמשתתפים אליה פזורים ברחבי העיר ומתגוררים אצל הוריהם. הקבוצה מורכבת מצעירים באר שבעים, לצד בוגרי תארים אקדמאיים שבחרו להישאר ולהתגורר בעיר.
- **מבני ציבור לטובת הקהילה:** קבוצה זו מעוניינת בשני מבני ציבור – האחד בשכונה ב' והשני בעיר העתיקה, אשר יכילו מגוון רחב של פעילויות לקהל הצעיר והן לקהל התושבים הרחב: מחסן ציוד שיתופי, מוקד סדנאות וחוגים חינוכיים/מוזלים, קבלות שבת, פרויקטים שכונתיים של כלכלה שיתופית (בנק זמן וכו'), בית מלאכה פתוח לציבור.
- **שטחים פתוחים לטובת הקהילה:** גינות כלבים, שבילי הליכה, פארקים ציבוריים המקשרים בין העיר העתיקה ושכונה ב', לצד חיבור למרכז המסחר העירוניים (One, Big, וכו') עלו כצורך, וגינות קהילתיות ויערות מאכל, טבע עירוני כערך מוביל, שבילי אופניים.

ממצאי השאלונים

סטודנטים

על השאלונים של קהילת הסטודנטים השיבו 30 סטודנטים ברחבי הקמפוס של אוניברסיטת בן גוריון. הממצאים שעלו מוצגים בטבלה (נספח 1), ועיקריהם מעידים על שביעות רצון גבוהה מהחיים בבאר שבע, לצד מעגל חברים ומקורבים המורכב רובו ככולו מסטודנטים אחרים. קרי קהילה יחסית סגורה למתרחש סביבה. מנגד, חשוב להצביע על כך שבסוגיית המבנה הסטודנטים המשיבים העדיפו מבנה שאינו לסטודנטים בלבד, קרי קיים רצון להתערבבות עם אוכלוסיות נוספות בעיר. ניתוח תשובתם של הסטודנטים הנשאלים באשר לצורך שלהם במבנה לא מעידה על מגמה ברורה בדבר הרצון שלהם בנושא, הפיזור בין המעוניינים במבנה לבין אלו שלא מרגישים צורך שכזה היה שווה לחלוטין.

באשר לרצון לשטחים פתוחים הדעות נטו במגמה מובהקת יותר לחוסר שביעות רצון מהמצב הקיים, לצד כ- 50% מהמשיבים שמרגישים שהעירייה לא נותנת לקהילת הסטודנטים מענה לכל

צרכיה. יש לציין כי כמות המשתתפים באירועים מקרב קהילה זו הינה גבוהה ביותר, ויתכן כי זוהי דרך נוחה לחשוף בפניהם מבנה ציבור לטובתם לכשיוקם.

במסגרת ההערות החופשיות שהעירו הסטודנטים בשאלונים הם ציינו כי חסרים להם: (1) עצים וצל, (2) גינון, (3) בתי קפה, (4) מענה תרבותי חברתי רווחתי לתושב ולסטודנט, מעבר ליוזמות סטודנטיאליות, (5) מבנה למפגש של סטודנטים – מקום ציבורי ללמידה בשעות הערב, כולל בסופ"ש, עם חיבור לאינטרנט, (6) מגרשי ספורט, (7) גינות כלבים, (8) שטחים פתוחים מטופחים יותר.

דגשים שניתנו באשר למבנה לקהילה הסטודנטיאלית: (1) מקום שיהווה מרכז לימוד, (2) שיהיו בו מקומות ישיבה חנימיים, (3) אלמנטים של בית קפה, ואופציה לשלב בו מכבסה, (4) מקום שיש בו תשתית לחיבור בין הסטודנטים לבין התושבים הותיקים, (5) מקום לתחביבים, (6) מקום עם ייעוץ תעסוקתי.

משפחות צעירות

על השאלונים של המשפחות הצעירות השיבו 30 הורים לילדים מהשכונות ד', ו' החדשה ויא' (10 הורים פר שכונה). הממצאים מעידים כי מרביתם מרוצים מהחיים בבאר שבע, אולם לא מרוצים משירותי העירייה למשפחות צעירות בעיר. גם בקהילה זו ניכר כי מעגל החברים של מרבית המשפחות הצעירות הינו משפחות צעירות אחרות. המחסור במבני ציבור ושטחים פתוחים לטובת משפחות צעירות עלה בצורה ניכרת ביותר, אולם ללא הרצון לבדלו לטובת אוכלוסייה זו בלבד. מרבית המשפחות הצעירות ציינו כי הם נוהגים ללכת מדי פעם לאירועים רלוונטיים עבורם, אולם ציינו כי מרבית אירועים אלו מתרחשים בקניונים השונים, וזה מקום הבילוי המרכזי שלהם עם ילדיהם; כאשר חלקם ציינו כי הדבר הוא למורת רוחם.

במסגרת ההערות החופשיות שהעירו המשפחות הצעירות בשאלונים הם ציינו כי חסרים להם: (1) חוגים בסבסוד לילדים ופעילויות לשעות אחר הצהריים, (2) גן שעשועים ומשחקים שמותאמים לילדים בגיל הרך (בשכונה ו' החדשה).

דגשים שניתנו באשר למבנה למשפחות צעירות: (1) שיהיה מותאם גם לפעילות בחורף וגם אחה"צ, (2) שתהיה פינת ישיבה נפרדת להורים בזמן שהילדים משחקים, (3) הרצאות הכנה להורות + להורים בנושא הורות, (4) שיהיה מקום משולב עם בית קפה נעים, (5) חוגי למידה לילדים.

גמלאים

על השאלונים של אוכלוסיית הקשישים / גמלאים השיבו 30 משיבים בחלוקה שווה בין השכונות ד', ו' החדשה ו- יא'. ניתוח שביעות הרצון שלהם, מצביעה על רמה בינונית של שביעות רצון וכן

חוסר שביעות רצון מהמענה שהעירייה מעניקה לבני גילם. בהקשר זה ניתן לקשר זאת לכך שחלקם הגדול אינו הולך לאירועים שונים הרלוונטיים לאוכלוסיית הגיל השלישי – בעיקר בגלל שלטענתם לא קיים היצע מספק של אירועים מסוג זה בעיר.

באשר לנחיצות של מבנה ציבור בעבור אוכלוסייה זו, ניתן לקבוע כי הדעות חלוקות, אולם נוטות מעט יותר לכיוון החיובי בהקשר. מתוך ההערות החופשיות עלו מגוון תכנים שהיו מעניינים את בני הגיל השלישי: (1) מועדון מפגש לאנשים בגילי, (2) אופציה לקיים בו אירועים, (3) מועדון ג'אז, (4) בית קפה משולב, (5) מועדון אומנות, תרבות והעשרה – ציור, פיסול, משחקים, קורס מחשב, התעמלות, ריקודי עם.

כמו כן, במסגרת ההערות החופשיות שהעירו הגמלאים בשאלונים הם ציינו כי חסרים להם: (1) שירותי ניקיון טובים יותר, (2) אירועים שכונתיים, (3) ספסלים, (4) גיזום עצים, (5) יחס כלשהו מהעירייה.

יוצאי ברית המועצות

כאמור, נתקלנו בקושי גדול מאוד למענה של קהילת יוצאי ברית המועצות על השאלונים, על אף שנכתבו בשפה הרוסית, בעיקר בשל רמת חשדנות גבוהה במניעים הניצבים מאחורי השאלון. מתוך יעד של 30 משיבים הצלחנו לשכנע חמישה אנשים בלבד לשתף איתנו פעולה ולמלא את השאלון – שלושה משכונה ד' ושניים משכונה ו' החדשה. על כן הממצאים להלן אינם מייצגים לראות עינינו את צרכי ודעות קהילת יוצאי ברית המועצות, ויש לערוך מיפוי צרכים מעמיק יותר, בליווי דובר רוסית.

מתוך המשיבים על השאלונים עלתה שביעות רצון יחסית מהעיר באר שבע, לצד חוסר שביעות רצון גבוהה מהעירייה. ניכר כי לא מתקיימים אירועים תרבותיים לקהילה זו, משום רצון גבוה של מרבית המשיבים ללכת לאירועים שכאלו ללא היצע קיים. בנוגע לצורך במבני ציבור לטובת קהילה זו, הדעות היו ניטרליות ולא אחידות יחסית. לא אפיינו מגמה ברורה בשאלה זו. לעומת זאת, מרביתם המשיבים העידו על צורך גדול יותר בשטחים פתוחים, אם כי בהתייחסות כללית של שטחים פתוחים, ולא שטחים פתוחים לטובת קהילת יוצאי ברית המועצות. מבחינת משיבים חשוב לציין כי מרביתם הינם בני 60 ויותר, ועל כן אינם מייצגים בהכרח גילאים אחרים בקהילה זו. כמו כן, מרביתם השיבו כי מרבית חבריהם משתייכים אף הם לקהילה זו, אולם סביר כי התשובות שהיינו מקבלים במידה ואנשים צעירים יותר מקהילה זו היו משיבים היו שונות.

דיון ומסקנות

בחלק זה יוצגו המסקנות שעלו מניתוח השאלונים וכן מהעבודה בשטח. כמו כן יוצגו המלצות להמשך תהליך העבודה.

על מנת לתת מענה לצורכי הקהילות הרוחביות החלטנו לצאת לסיור שכונות בהתאם למרכזי הכובד ולחלק שאלונים בקרב מדגם מייצג של חברי הקהילות הללו. במהלך העבודה בשטח התגלו (כצפוי) פערים בין תכנון לביצוע והתגלו תובנות חדשות אותן ריכזנו להלן:

מסקנות מראיונות העומק ומהשאלונים

- א. ישנן אוכלוסיות שניתן לשלבם במבנה אחד, בעל חלוקה לחדרים או לא.
- ב. ניתן לשלב יותר מקהילה אחת במבנה אחד, בחלוקה לשעות וליצור מבנה קהילתי רב תכליתי לדוגמא: גמלאים בבוקר וצעירים בערב.
- ג. קהילת להט"ב – נדרש עבודה מבנה, על מנת לקיים בו את פעילות הבית הגאה וכן על מנת לזכות להכרה רשמית מצד העיר.
- ד. קהילה ערבית – נדרש עבודה מבנה שיתן במה לשפה ולתרבות הערבית, ייתכן בשילוב או לצד מבנה יהודי-ערבי משותף שישמש לפעילויות סביב נושאי דו-קיום.
- ה. קהילה חרדית – נדרשים עבודה מספר מסנים כמפורט בסעיף הממצאים, אולם ניכר כי מרביתם מצויים בטיפול עירוני בשלב כזה או אחר.
- ו. קהילה דתית לאומית – חסרים עבודה מספר מבנים בייחוד עבור צעירים וקשישים.
- ז. קהילה אתיופית – נדרשים עבורם מספר מבנים לטובת צרכים פרטניים של הקהילה: מבנה לאירועים, הרחבת המוקד הקיים בשכונה יא', בית כנסת בשכונה ו' החדשה ובשכונה ג'. ככלל ניכר כי מדובר באוכלוסייה שקשיי ההשתלבות שלה בעיר הם הקשים ביותר, ועל כן היא צריכה יותר העצמה קהילתית שתאפשר לה ביטחון רב יותר בהשתלבות בחיים העירוניים.
- ח. Sink\Dink – נדרשים עבורם שני מבני ציבור רב תכליתיים, שיכילו מגוון רחב של פעילויות ואירועים מייצרי עניין. כמו כן, זו אחת האוכלוסיות "הצורכות" ביותר את המרחב הציבורי, ועל כן הם אחת האוכלוסיות המרכזיות שהדגישו את הצורך שלהם בשטחים ציבוריים מטופחים.
- ט. סטודנטים – ככלל ניכר צורך בינוני במבני ציבור עבור אוכלוסייה זו, בעיקר משום המענה הגבוה שהם מקבלים במוסד לימודיהם. יחד עם זאת, ניכר כי הם מעוניינים במבנה ציבור שאינו אקדמי נטו / מזוהה עם האוניברסיטה בשכונות מגוריהם.
- י. משפחות צעירות – כמעט הרוב מוחלט הדגיש כי יש מחסור בפעילות אחר הצהריים בייחוד חוגים, וכתוצאה מכך כולם כרוכים בחרים לבלות להעביר את זמנם הפנוי בקניון. כמו כן, עלה הצורך בפעילויות ללא עלות גבוהה. בהתאמה לכך נדרש בהחלט מבנה עבורם במרכזי הכובד בהם הם מתגוררים.
- יא. גמלאים- נוטים מעט יותר לטובת הצורך במבנה. דגש חשוב הינו כי רבים מהם מדברים בשפות שונות, לעיתים מסיבה זו מרגישים לבד כאשר מגיעים למבנה קהילתי שיש בו אוכלוסייה אחת דומיננטית. לאור עובדה זו צריך לספק מענה לדוברי כל השפות.

- יב. יוצאי ברית המועצות – קושי בקביעת מסקנות על בסיס מיעוט משיבים לשאלונים. ממעט המשיבים לא ניתן להסיק בדבר הצורך במבנה ציבור לטובת קהילה זו.

מגבלות וקשיים במחקר

- א. ראשית, היה צורך לתקשר נכון את הפרויקט. בשכונות מסוימות, נוכחנו לדעת לאור התגובות שהתקבלו כי התושבים סקפטיים בכל הנוגע לפרויקטים מהסוג הזה. על כן היה חשוב להסביר בבהירות ובפשטות מהי המטרה וכן לא לטפח בקרב הנשאל ציפיות להמשך.
- ב. כיוון שחלק מאוכלוסיית הנסקרים הינה אוכלוסייה מבוגרת הפחות פעילה באמצעים וירטואליים חשוב היה לברר במידה וכן יהיה מבנה קהילתי בשכונה, היכן הם יוכלו לראות את הפרסום על כך. הרוב המכריע העדיף כי הפרסום בדבר יהיה על לוח מודעות ברחוב.
- ג. כאשר פנינו לגמלאים יוצאי ברית המועצות, נוכחנו להבין כי אינם מדברים או קוראים עברית, על כן יש לצאת לשטח עם מתורגמן ושאלון שתורגם לקריאה בשפה הרוסית.
- ד. באופן כללי על פי תגובות הנשאלים היה ניתן להבין כי השאלונים בפני עצמם אינם מעבירים את המסר במלואו, בייחוד לאוכלוסיית הגמלאים. על כן היה צורך לשלב הסברה ולרוב, אפילו למלא את השאלונים במקומם תוך כדי הסבר על כל שאלה ושאלה.

המלצות להמשך עבודה

1. ראיון נוסף עם נציג ערבי שייצג חלק גדול מהקהילה הערבית המתגוררת בעיר
2. ראיון עם נציג מעמותת בית יעל המהווה נציגות של הקהילה האתיופית (גיל – 050-7939574)
3. בחינה מעמיקה של מצאי מבני הציבור הקיים בשכונות הוותיקות ובחינת המבנים הפנויים לשימוש הקהילות
4. הפרדה בין מבנים שניתן להשמיש ללא שיפוץ וחלוקת חדרים ולבין כאלה שכן זקוקים לשיפוץ בסיסי הקמת קירות גבס וחלוקה ל- 2 חדרים לכל הפחות.
5. התאמה בין צורכי הקהילות לבין המבנים הקיימים – ברמת המבנה הבודד
6. בחינת הסוגיה של מתנ"ס שכונתי במקביל למבנים לטובת הקהילות
7. פרסום בדבר החייאת מבנה על ידי מודעות מודפסות שיתלו על לוח המודעות בשכונה.
8. קול קורא לאמנים הרוצים להגיע ולסייע בהתנדבות להחיות את אחד מקירות המבנה.

עבודה זו הינה למעשה מיפוי אודות צרכיהן ורצונותיהן של מגוון קהילות ברחבי העיר באר שבע. בבסיסה עומד ההיגיון לפיו כל קהילה מעוניינת לשמר מימד זהותי-קהילתי מסוים, ועל כן יש להקצות לה מבנה או מרחב לטובת העניין. ככלל, לאחר בחינת הממצאים והדיון בהם אנו סבורים כי אכן ניתן לחזק את השכונות דרך מבנים ציבוריים לקהילות השונות ובכך לתת מענה קהילתי, תרבותי שכונתי. יחד עם זאת, אנו מוצאים לנכון לסייג ולומר כי במקרים מסוימים יש לבחון האם המענה הנכון הינו קהילתי-זהותי, או רוחבי שכונתי. זאת, סביב הדיון הארוך אודות החשיבות של הנכחת הזהות והמורשת של מגוון הקהילות המצוי בעיר, אל מול הרצון שעלה מקרב חלק מן המשיבים והנסקרים בדבר הצורך לחבר בין הקהילות והאוכלוסיות השונות על בסיס משותף, שהוא חזק מהרצון לייחוד הקהילה אליה הם משתייכים. קרי, הרצון של חלק מהמשיבים הינו בהתערבות ולא במה שנתפס בעיניהם כהיבדלות.

מכאן, כי המבנה האידיאלי בעינינו הוא לא רק כזה הנותן מענה לקהילה אחת ספציפית, אלא מבנה קהילתי רב תכליתי הפועל במהלך היום כולו ונותן מענה לאוכלוסיות שונות בשעות שונות. לדוגמא, מבנה בעל 1-2 חדרים, עם או בלי גינה, אשר בבוקר יוכל לתת מענה לאוכלוסייה מבוגרת יותר כגון גמלאים שיכולים לנצל את שעות הבוקר לחוגים או סתם מפגש חברתי ובשעות הערב ניתן לאכלס במבנה צעירים או משפחות צעירות המעוניינות להגיע עם הילדים. בכך נוכל למקסם ולנצל את המבנה בצורה היעילה ביותר. עם זאת, נוכחנו לדעת שישנן קהילות בעלות צרכים ספציפיים (עלה בעיקר מראיונות העומק); קהילות אלה אינן יכולות להשתלב לעיתים עם קהילות השונות מהן ועל צריכות מבנה פרטני משלהן העונה לדרישות שלהם כפי שהוגדרו מראש על ידם.

על סמך אלו, ניתן לומר כי ככל שהקהילה מבודלת יותר משאר החברה המתגוררת בעיר, מבחירה או מאילוץ, הצורך שלה במבנים אשר נותנים מקום לתרבות ולמנהגים הקהילתיים גבוה יותר. על כן, מסמך זה יכול לסייע בהבנת התפיסה העירונית קהילתית בעיר באר שבע, הן ברמת קהילות הזהות שמופז בסקירה והן ברמת הקהילות השכונתיות, בהתאם למבנה העירוני בו בנויה באר שבע.

ביבליוגרפיה

- דהן, י. (2011) פיתוח כלכלי ותרבות פוליטית. מרכז פלורסהיימר, ירושלים.
- יפתחאל, א. מנדלבאום, ר, אפרתי. ד ונוספים (2014). העיר דורשת צדק חברתי. אוניברסיטת בן גוריון בנגב, באר שבע.

נספחים

נספח מס' 1: טבלה מסכמת של תשובות סטודנטים לשאלונים

סטודנטים				
1(כלל לא)	2	3	4	5 (מאוד)
1	3	6	15	5
1	2	1	10	16
4	5	12	4	5
5	5	9	6	5
8	9	4	3	6
13	11	6	0	0
14	16			
14	16			
14	16			
20	6	4	0	0
18	8	4		
87	88	89	90	91
4	4	7	5	4
6	7	10	4	2
1	1			

נספח מס' 2: טבלה מסכמת של תשובות משפחות צעירות לשאלונים

משפחות צעירות				
1(כלל לא)	2	3	4	5 (מאוד)
0	1	9	9	11
0	0	3	1	6
0	1	4	3	2
0	0	2	5	3
0	1	0	4	6
0	0	0	7	3
0	1	0	4	5
3	3	7	8	9
1	2	2	2	3
1	1	1	2	5
1	0	4	1	1
7	4	5	4	10
1	2	2	1	4
1	0	1	2	6
5	2	2	1	0
7	7	4	9	3
2	2	2	2	2
1	3	1	4	1
4	2	1	3	0

לא, אין אירועים כאלו (אבל הייתי רוצה שיהיו)	לא, אני לא רוצה	כן, מדי פעם	כן, הרבה	
7	1	17	5	האם אתה הולך לאירועים המיועדים משפחות צעירות?
2	0	4	4	שכונה די
3	1	5	1	שכונה וי החדשה
2	0	8	0	שכונה י"א
		לא	כן	
		26	4	האם אתה מרגיש שהעירייה נותנת למשפחות צעירות את כל מה שהם צריכים?
		6	4	שכונה די
		10	0	שכונה וי החדשה
		10	0	שכונה י"א
				דמוגרפי
		איש	גבר	מגדר
		23	7	סה"כ
		8	2	שכונה די
		8	2	שכונה וי החדשה
		7	3	שכונה י"א
				מצב משפחתי
גרש	נשוי	בוגיות	רווק	סה"כ
1	28	1	0	שכונה די
0	10	0	0	שכונה וי החדשה
1	9	0	0	שכונה י"א
0	9	1	0	שכונה די
88-93	82-87	76-81	70-75	שנת לידה
8	9	10	3	סה"כ
0	4	3	3	שכונה די
3	5	2	0	שכונה וי החדשה
5	0	5	0	שכונה י"א

נספח מס' 3: טבלה מסכמת של תשובות גמלאים לשאלונים

גימלאים					
5 (מאוד)	4	3	2	1 (כלל לא)	
9	6	8	3	5	עד כמה אתה מרוצה מהחיים שלך בעיר?
3	1	4	1	1	שכונה די
3	2	3	0	2	שכונה וי החדשה
3	3	1	2	2	שכונה י"א
16	5	2	4	3	האם רוב החברים שלך הם גם גימלאים?
3	2	1	2	2	שכונה די
7	2	0	1	0	שכונה וי החדשה
6	1	1	1	1	שכונה י"א
11	5	2	3	10	האם חסרים לך מבני ציבור לטובת גימלאים?
2	2	0	2	4	שכונה די
7	0	0	1	2	שכונה וי החדשה
2	3	2	0	4	שכונה י"א
5	5	4	10	6	האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת גימלאים?
2	1	1	2	4	שכונה די
2	2	2	4	0	שכונה וי החדשה
1	2	1	4	2	שכונה י"א
10	7	6	2	6	האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש גימלאים בלבד?
6	1	1	0	2	שכונה די
2	3	3	0	2	שכונה וי החדשה
2	3	2	2	2	שכונה י"א

דברים מרכזיים שחסרים לקהילה מצד העירייה הם: (1) הכרה פומבית מצד העירייה בקהילה הגאה, בצורה ברורה וחד משמעית, (2) מבנה נגיש במקום שאינו צדדי ושההגעה אליו לא מעוררת חוסר בטחון, (3) בשלב עתידי יותר: השפעה על מערכת החינוך, כך שתשלב גם תכנים מפי פעילים בקהילה.

3. האם חסרים לך מבני ציבור לטובת הקהילה הגאה?

מה חסר?

חד משמעית כן. המבנה הנוכחי בקומה שניה, אינו נגיש לחברים הנכים בקהילה, מצוי במקום חשוך בלילה והיו מספר נשים שנשדדו שם בזמן האחרון, בנוסף, אנחנו רוצים מבנה ציבור כדי שלא נצטרך לשלם את דמי השכירות החודשיים. העירייה הציעה לנו למצוא מקום, ושהיא תשלם את השכירות בחזרה אלינו – אנחנו לא רוצים כי כך זה יהיה תלוי ראש עיר, ואנחנו רוצים מבנה ציבורי מוגדר – גם ברמה ההכרתית וגם ברמה הכלכלית ארוכת הטווח. חשוב להגיד שיש מבנה ציבור לטובת איג"י, אבל הוא מקלט באחת השכונות הצפוניות, והשימוש שלו שונה מאוד מהמוקד המרכזי של הקהילה הגאה.

4. האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת הקהילה הגאה?

מה חסר?

לא חסרים

5. האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש הקהילה הגאה בלבד?

כן, הבית הגאה.

6. מה היית רוצה שיהיה בו?

מגוון פעילויות לחברי הקהילה הגאה בשעות הערב (18:00-23:00) + משרד קטן עבור עובד סוציאלי שמוקצה לטובת הקהילה.

7. דברים שחשובים לך לגבי המבנה?

1. שלא יהיה במקום חשוך
2. שלא יהיה במקום צדדי ומוסתר – חשיבות הכרתית
3. לא צמוד לבתים, אלא עדיפות בצמידות לבתי עסקים – פחות מפריע לשכונה
4. עדיפות לעיר העתיקה. אם לא אפשרי שכונות עם נגישות תחברותית גבוהה (כי להרבה חברים בקהילה אין רכב): א', החלקים הדרומיים של ב' או שכונה ט'.
5. חשוב שתהיה גינה – פינת עישון שאינה ברחוב (פחד מוטמע משוד/כיוס)
6. חשוב שיהיה נגיש לנכים (קרי קומת קרקע עדיפה מאוד)

7. אם תהיה בו אופציה לשלב בית קפה זה יהיה נחמד – בקטע החשיפתי, שתהיה למקום חשיפה רחבה יותר.

אוכלוסיות ספציפיות שיש מולן בעיות:

1. דתיים / חרדים – לא מוכנים להכיר בלהט"ב ובכך שהם קהילה בעיר
2. עולים ותיקים מברה"מ – מתנגדים לרעיון של להט"ב

חלק ב'

מאפיינים אישיים:

1. מגדר: גבר
2. מצב משפחתי: בזוגיות
3. מספר ילדים: 0
4. שנת לידה: 1982
5. שכונת מגורים נוכחית: נווה נוי

פרטים אישיים של שחר:

נייד: 052-8959060

נספח מס' 5: ראיון עם ציון חדד סמנ"ל בית מוריה – 13.1.2016 – קהילה דתית-לאומית

תחומי עשייה מתוך האתר:

- חיזוק הזהות היהודית בקרב הציבור ולעידוד תחושת השייכות למסורת ולדת היהודית
- חיזוק התא המשפחתי
- תוכניות חינוך
- רווחתם של אוכלוסיות מוחלשות ולהעצמתם

חלק א'

שאלות פתוחות

מידע כללי:

עמותת בית מוריה 1993, פועלת כבר 20 שנה בשיתוף פעולה עם ראשי ערים.

אוכלוסיות : מסורתיים, דתיים, חילוניים.

פרוסים בכל העיר : ה', יא', נווה זאב, א', מתנ"ס קהילתי בד'.

פעילות המתנ"ס :

- מרכז להב"ה
- עמותת נגבה
- אולם ספורט
- חדר כושר
- ספריה
- מרכז טיפולי- טיפול זוגי
- קורסים בנושא משפחה
- הדרכה להורים – ביה"ס להורים :
- הדרכות להורים במטרה להדק קשרים בין אנשי חינוך להורים.

4-5 פעילויות בשנה להורים

יש ביקוש וזה מתרחש כל פעם במקום אחר

אוכלוסיה מאוד מגוונת : דתיים, מסורתיים חילוניים.

8. עד כמה אתה מרוצה מהחיים שלך בעיר ?

בסה"כ מצוין. יש פה הכל. עיר נוחה, לא צריך להגיע למקומות אחרים כדי להשיג משהו.

9. האם אתה מרגיש שהעירייה נותנת לכם מענה על הצרכים ?

יש קשר ושיתוף פעולה, פרויקטים בסדר גודל של 2 מיליון ₪ בשנה בעיקר בתחומי רווחה וחינוך ; נערות בסיכון, מועדונית לנערים בסיכון, גני ילדים.

מה חסר ?

נדמה כי לאוכ' הדתית תורנית ציונית (דתיים לאומיים) לא תמיד יש מענה ונורא קשה למצוא מסגרת למשפחה חדשה המתכננת להגיע לעיר (במיוחד בתחום החינוך). מכיוון שזו אוכלוסיה עם צרכים ספציפיים המוגבלת למרחב שבו הם מתקיימים (לדוג' חינוך) במידה ולא תקבל מענה לצרכים אלה, לא תעבור לעיר. אין מענה בנושא - מעונות יום.

10. האם חסרים לך מבני ציבור לטובת הקהילה ? כן

מה חסר ?

חסרים לנו מבנים לטובת הנוער (הם פועלים כרגע אחה"צ בשכונה יא' באופן זמני). הנוער מתגורר בשכונות : ה', ט', נווה זאב, נחל עשן. **בעיקר מרוכז בשכונה ה'.**

חסרים מבנים לטובת הקשישים : נכון לעכשיו הם מתגוררים בעיקר בשכונה ג' ושם יש מועדון אך הרבה פעמים הם נאלצים להגיע במתנ"ס בשכונה ד' (משער שעל ידי הסעה) להשתתף בחוגים.

חסרים מעונות יום 7-16 (קשה לשלב מעון יום עם פעילויות אחרות במיוחד בגלל שהוא מחולק לחדרים לפי גילאים וגם מבחינת ריהוט קבוע שהוא לא ממש בר הזזה)

11. האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת הקהילה?

יש לנו גינה קהילתית בשכונה יא' שמתקיימות בה פעילויות לעדה האתיופית (כגון נטיעה). יש גם מרכז הדרכה.

מה חסר?

בעניין זה אני ממליץ לפנות לאפרת האחראית על הפעילות ביא' - נייד 0528-903980 .

12. האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש הקהילה שלכם בלבד?

הייתי רוצה שיהיה מבנה שישרת את הנוער ואת אוכלוסית הקשישים – יש אפשרות לשלב את שניהם במבנה אחד (בוקר- קשישים, ערב- נוער).

13. מה היית רוצה שיהיה בו?

נכון לעכשיו, אנחנו מתעניינים ורוצים לקיים פעילות של "חדרי מילוט" המבוססת של תכנים היסטוריים חינוכיים (פעילות המחייבת 3-4 חדרים).

14. דברים שחשובים לך לגבי המבנה?

2 חדרים לפחות ומשרדון.

(הערת המראיין : במידה ויקבלו מבנה יוכלו לגייס משאבים בעצמם להקמת קירות גבס).

15. אוכלוסיות ספציפיות שיש מולן בעיות:

כן. אוכלוסיה שאינה יהודית

חלק ב'

מאפיינים אישיים :

6. מגדר : זכר

7. מצב משפחתי : נשוי

8. מספר ילדים : +

9. שנת לידה : 1970

10. שכונת מגורים נוכחית : נווה זאב

פרטים אישיים של ציון :

נספח מס' 6: ראיון עם מרואן מאדי – הקהילה הערבית – 7.2.2016

חלק א'

שאלות פתוחות

מידע כללי על הקהילה : להערכתו מונה למעלה מ- 7,000 נפש.

האוכלוסייה הערבית בעיר מתחלקת ל-4 קבוצות שונות: (1) אקדמאים מהצפון שעברו להתגורר בעיר, (2) משת"פים, (3) בדואים, (4) סטודנטים ערבים, רובם מהצפון. הקבוצות הללו נפרדות במהותן, ולכן כיום לא מקיימות ביניהן קשרים ענפים. יחד עם זאת, למעט אוכלוסיית המשת"פים, הם חשות כחלק מקהילה ערבית אחת.

מבחינה גיאוגרפית הקהילה פזוה ביותר ברחבי העיר, ולא קיים מוקד בו היא מצויה. זאת, למעט אוכלוסיית המשת"פים המרוכזת מרביתה במספר רחובות בשכונה ג'.

בעבר הייתה עמותה שנקראה ערביי באר שבע, אשר ניסתה לאגד את האוכלוסייה הערבית בעיר.

1. עד כמה אתה מרוצה מהחיים שלך בעיר?

מרוצה. יש מסגרות חינוך לילדים, יש חיי תרבות. אמנם לא לאוכלוסייה הערבית, אבל ברמה גבוהה (תיאטרון, קולנוע).

2. האם אתה מרגיש שהעירייה נותנת לקהילה הערבית את כל מה שהיא צריכה?

מה חסר?

לא. אנחנו לא מקבלים כאוכלוסייה ערבית דבר, אלא כתושבי באר שבע. העירייה לא תומכת בתרבות ערבית בעיר. חסרות הצגות תיאטרון בערבית – למבוגרים וילדים, מופעי תרבות לאוכלוסייה הערבית, שילוט בערבית ברחבי העיר.

3. האם חסרים לך מבני ציבור לטובת הקהילה הערבית?

מה חסר?

חסר מבנה ציבור לטובת צרכי תרבות בשפה הערבית. אפשרי שזה יהיה מקום שהוא משותף ליהודים וערבים (ברוח עמותת הגר הפועלת בעיר). לדעתו מרבית האוכלוסייה הערבית בעיר כיום תעדיף מבנה משותף על פני מבנה בערבית בלבד.

באשר למיקומו, רואה את המבנה ממוקם בשכונה מרכזית בעיר –העדפה לקירבה למוסד תרבות משמעותי דוגמת המשכן לאומנויות הבמה. כיוון אפשרי נוסף הוא בסמיכות למרכזי הקניות העירוניים.

4. האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת הקהילה הערבית?

מה חסר?

לא חסרים ברמה הקהילתית, חסרים לי כתושב העיר באר שבע.

5. האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש הקהילה הערבית בלבד?

אפשרי, לא חובה. אפשר משותף. בעצם, אני מעדיף מרכז ערבי נטו אבל מוכן להתפשר על מרכז בשתי השפות, ברוח הערכים של דו-קיום.

6. מה היית רוצה שיהיה בו?

מוקד תרבותי לאוכלוסייה הערבית, בשפה הערבית. יכול להכיל ספרייה בערבית.

7. דברים שחשובים לך לגבי המבנה?

1. שיהיה בו אולם שניתן להעלות בו הצגות תיאטרון.
2. שיהיה בו מקום לחוגים לילדים בערבית.
3. עדיף שהמיקום שלו יהיה נגיש גם בתחבורה ציבורית.

אוכלוסיות ספציפיות שיש מולן בעיות:

לא

חלק ב'

מאפיינים אישיים:

1. מגדר: גבר
2. מצב משפחתי: נשוי
3. מספר ילדים: 3 בנות
4. שנת לידה: 1965
5. שכונת מגורים נוכחית: רמות
6. פרטים נוספים: אקדמאי (תואר ראשון בפילוסופיה ומזרח תיכון ותואר שני במנהל חינוכי), חבר בקהילת הגר, מתגורר בעיר מזה 28 שנים (משנת 1988), פעיל פוליטי בחד"ש, לשעבר יו"ר הסטודנטים הערבים בעיר. כיום עובד כמורה לאזרחות וכמנחה קבוצות.

פרטים אישיים של מרואן :

נייד : 050-8718060

Marwano@Walla.com

נספח מס' 7: ראיון עם לינדה אוזן – הקהילה החרדית – 8.2.2016

חלק א'

שאלות פתוחות

מידע כללי על הקהילה: מרביתה הגדול של הקהילה החרדית בעיר מתגוררת בשכונה ו' החדשה. מדובר בקהילה הבנויה בצורה קהילתית ביותר, ועל כן מרבית המידע והצרכים שלה מרוכזים בצורה מסודרת בקרב המתנ"ס החרדי, היושב תחת האגף לתרבות תורנית חברה כיוונים. משום שהקשר של הקהילה עם הרשות המקומית הינו ממוסד, היא מצויה בקשר ישיר מול ראש העיר והעירייה לגבי כלל הצרכים שברצונה לייצר להם מענה.

1. עד כמה את מרוצה מהחיים שלך בעיר?

מרוצה מאוד.

2. האם את מרגישה שהעירייה נותנת לקהילה החרדית את כל מה שהיא צריכה?

מה חסר?

לא, אבל אנחנו נמצאים בקשר ישיר מול העירייה, מול כיוונים ואישית מול ראש העיר על מנת לייצר פתרונות למחסור שלנו במבני ציבור מסויימים.

3. האם חסרים לך מבני ציבור לטובת הקהילה החרדית?

מה חסר?

מבני הציבור שחסרים לנו הינם: (1) בית כנסת מעורב של הציונות הדתית ושל החרדים, (2) מעון יום לתינוקות/פעוטות, (3) גני ילדים, (4) בית ספר יסודי לבנים, (5) מועדון לבני נוער, (6) הרחבת המתנ"ס לטובת חדרים נוספים של חוגים, חדר מחול, אודיטוריום / אולם (ההרחבה כבר מתוכננת לביצוע).

4. האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת הקהילה החרדית?

מה חסר?

כרגע חסרים, אולם בימים אלו מוקם פארק בסמוך למתנ"ס החרדי.

5. האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש הקהילה החרדית בלבד?

כמובן, כל אלו שהזכרתי.

6. מה היית רוצה שיהיה בו?

מסגרות חינוך, תפילה, חוגים, תרבות וכו'.

7. דברים שחשובים לך לגבי המבנה?

1. שיהיה באיזור הקרייה החרדית, בטווח הליכה ברגל.

אוכלוסיות ספציפיות שיש מולן בעיות:

1. אוכלוסיות מחללות שבת.

חלק ב'

מאפיינים אישיים:

11. מגדר: אישה

12. מצב משפחתי: נשואה

13. מספר ילדים: 7

14. שנת לידה: 1966

15. שכונת מגורים נוכחית: ו' החדשה

פרטים אישיים של לינדה:

נייד: 052-7652550

נספח מס' 8: ראיון עם שושנה סולומון – הקהילה האתיופית – 10.3.2016

חלק א'

שאלות פתוחות

מידע כללי על הקהילה: מרביתה הגדול של הקהילה האתיופית מתגוררת בשכונה י"א. בנוסף ישנם ריכוזים גדולים של הקהילה בשכונות ו' החדשה, ט', ג' ומעט בנווה זאב.

1. עד כמה את מרוצה מהחיים שלך בעיר?

אוהבת מאוד את החיים בבאר שבע ואת המדבר.

2. האם את מרגישה שהעירייה נותנת לקהילה האתיופית את כל מה שהיא צריכה?

מה חסר?

העירייה נותנת לנו הרבה דברים, אבל חסרים לצידם לא מעט דברים. ההשתלבות של הקהילה, בעיקר של האוכלוסייה המבוגרת, בחברה הרחבה מאוד מורכבת בגלל קשיי שפה. בעיר אידיאלית הייתי רוצה נציגים דוברי אמהרית במוסדות הבירוקרטיים השונים שידעו לתת מענה לדוברי האמהרית. בנוסף, העירייה מקדמת יחד איתנו פתיחה של מוקדים ומוסדות שונים, אולם התהליך ארוך ורווי קשיים, והרבה מחברי הקהילה מתוסכלים מכך.

3. האם חסרים לך מבני ציבור לטובת הקהילה האתיופית?

מה חסר?

בהחלט חסרים. הקהילה צריכה מספר מבני ציבור קהילתיים, המצויים חלקם בשלבים שונים של מגעים מול העירייה: (1) הרחבת המוקד לקהילה האתיופית בשכונה י"א לטובת חדרי לימוד לחוגים וקורסים שונים + מפגשים בשבתות, (2) מבנה לאירועים בשכונה ו' החדשה (בתהליכים מול העירייה, הונחה אבן פינה), (3) מוקד לחוגים ופעילויות בשכונה ט', (4) מוקד לפעילויות של צעירים בשכונה ג' (הביעו רצון להעביר שם חוג לריקוד מסורתי), (5) בית כנסת לקהילה בשכונה ו' החדשה ובשכונה ג' – באשר אליהם העירייה ציינה כי על הקהילה להקים עמותה אשר תגייס כספים להקמתו ותתפעל אותו, אולם שושנה מציינת כי אין לקהילה יכולת ארגונית לטובת פרויקט מסוג זה בשלב הנוכחי והיא חושבת שעל העירייה להעניק לקהילה סיוע על מנת שהדבר יתממש. דגש חשוב: בכדי שיהיה רלוונטי גם למבוגרים יש להוסיף כיתוב באמהרית לצד הכיתוב בעברית.

חשוב היה לשושנה לציין כי המתנ"סים הקיימים בשכונות ט' ו- יא' אינם רלוונטיים עבור הקהילה האתיופית משום המחירים היקרים של החוגים והסדנאות המועברים במקום. במידה והייתה אפשרות לסבסדם הם היו זוכים לנוכחות גבוהה בהרבה של חברים בקהילה האתיופית.

4. האם חסרים לך שטחים פתוחים לטובת הקהילה האתיופית?

מה חסר?

לא נדרשים שטחים ציבוריים לטובת הקהילה, אלא שטחים ציבוריים שכונתיים ככלל.

5. האם היית רוצה שיהיה מקום השייך לשימוש הקהילה האתיופית בלבד?

מבנים שבהם אופי הפעילות הוא קהילתי-מסורתי צריכים להיות לטובת חברי הקהילה: המבנה לאירועים בשכונה ו' החדשה, בתי הכנסת. מבנים אחרים שיכולים לספק צעירים למגוון אוכלוסיות בהחלט יכולים להיות משולבים עם קהילות וקבוצות אוכלוסייה נוספות הקיימות בעיר.

6. מה היית רוצה שיהיה בו?

חוגים, אירועים, סדנאות, הרצאות, פנאי.

7. דברים שחשובים לך לגבי המבנה?

בהתאם לאופיו – קרי שמבנה לחוגים יכול מספר חדרים עם אופציה לשימוש גמיש וכו'.

אוכלוסיות ספציפיות שיש מולן בעיות:

אוכלוסייה של קשישים יוצאי ברה"מ שהמרחק התרבותי מהם רב והדבר מוביל לקשיים בתקשורת ובמכנים המשותפים.

חלק ב'

מאפיינים אישיים:

16. מגדר: אישה

17. מצב משפחתי: נשואה

18. מספר ילדים: 4

19. שנת לידה: 1976

20. שכונת מגורים נוכחית: נחל עשן

מתגוררת בבאר שבע מזה 34 שנים. מנהלת המוקד לקהילה האתיופית בשכונה יא' – גם לילדים וגם למבוגרים, המתמקד בגישור על קשיי שפה מול מוסדות הרווחה והעירייה ובפעילויות שוטפות לשעות פנאי.

פרטים אישיים של שושנה:

נייד: 053-7956092

כתובת: רחוב חתם סופר 3, שכונה יא'